

המלחמה המזוהמת

מאמר חמישי בסידרה: יהודי אלג'יריה

אתם ואנחנו

מאת אורי אבנרי

בין כל טכסימי המלחמה הפסיכולוגית שהופעלו השבוע עלי ידי המפקדה הצרפתית באלג'יריה נגד הנשיא דה גול, בלטה ידיעה שסגנה עלידה לשבועון יהודי-לוגדוני: "יהודי אלג'יריה יושבים על המזודות! נאמר בה.

לפי ידיעה זו, מתכוננים היהודים בארץ זו לבריחה המונית, אם יגשים הגנרל דה גול את תכניתו להקים "רפובליקה אלג'ירית".

תוכנו הממשי של איום זה אינו חשוב. דה גול כלל אינו חולם להעניק לאלג'יריה עצמאות אמיתית — וצבא-השיחור כלל אינו חולם לפיול לתוך המלכות אותה טומן לו דה גול. סוף המלחמה, ושיחור אלג'יריה, עודם רחוקים.

בכל זאת יש משמעות עמוקה לאותה ידיעה. היא מבליטה שוב את תפקיד היהודים האלג'יריים ככלי-שרת בידי החוגים הקיצוניים ביותר של המתיישבים הצרפתיים. שהרי אותה ידיעה לא נועדה אלא להקים את דעת-הקהל היהודית בעולם נגד כל ניסיון של משרה.

אומנם, רוב אזרחי ישראל יקבלו בברכה עלייה של יהודי אלג'יריה לישראל. אולם לא על כך נטש החיכוך. השאלה אינה: האם יישארו היהודים באלג'יריה או יעלו לישראל? השאלה היא: אותם היהודים שאינם רוצים לבוא לישראל, האם יגדירו את עצמם כאלג'יריים שוחררי-חופש או כסוכנים צרפתיים?

פוגרום בקונסטאנטין

בזו ארבע שנים מסתייגים חוגים יהודים בצפון-אפריקה יותר ויותר מן הרוב, הנאמן לצרפת הקולוניאלית. הסימן הראשון לכך בא בסוף 1956, כאשר קבוצה של "יהודים אלג'יריים במארוקו" שיגרה לאו"ם את המיברק הבא:

"עם פתיחת הדיון בבעיית אלג'יריה בעצרת האו"ם — מביעים היהודים האלג'יריים במארוקו את תיקונותיהם שמשמלת צרפת תעלה על דרך המשא-והמתן עם הפל"ג, הנציג המוסמך היחיד של העם האלג'ירי, על-יסוד ההכרה בעצמאות אלג'יריה, תוך כיבוד האינטרסים והחוקים של הקהילות השונות החיות בה."

מיברק זה עורר הד עמוק בחוגי המהפכה. הוא פורסם בעתון המחתרת, רדיזטאנט אלג'יריאן, ב-10 בינואר, 1957, וסימל את ראשית המאבק הפעיל על נפש היהודים. ימים מעטים לפני כן הופיע מכתב של "קבוצת יהודים מבני העיר קונסטאנטין", שפורסם

המתיישבים הראשונים

בתנחלו לאורך החוף, החזירו את תרבותם לפני הארץ, הפכו אבות הקהילה היהודית שם.

בעת ובעונה אחת בשבועון תוניסי ובשבועון מארוקאי — דבר המעיד על כך שקיבל גושפנקה רשמית של הפל"ג. מכתב זה מעניין במיוחד מפני שאין הוא מגסה לטשטש את אי-ההבנות הטראגיות של העבר.

מספר המכתב, בין השאר: "1934. פוגרומים בעיר קונסטאנטין. סוכנים ופרובוקטורים מפיצים בעיר ובכפרים הסמוכים סיסמות הקוראות לשרוד את הרכוש היהודי. הם טוענים כי השלטון מסכים לכך. השלטונות אינם מתערבים כאשר רכבות מיוחזרות ומשאיות מעבירות המונים גדולים של פלאחים העירה.

"שם מסיתים גנואמים את ההמון. המתחיות עולה. היהודים אחוזים פאניקה, אבל השלטונות אינם נוקטים בשום אמצעי-זיהור של ממש. ברחובות מחלקים חנים גליונות של העתון "לאקאר, בסאון הלגיה למען פעולה צרפתית (ארגון פאשיסטי ופרונאצי), האומרים: "כל הפגעים מקורם ביהודי... יש לחסל את היהודי...".

"למחרת בבוקר מופצות שמועות כוזבות, כאילו נרצחו ערבים. בשעה 10 מתחילים מעשי הרצח והביזה. יהודים רבים מצליחים להימלט מצירפוני המחוז, מוצאים מיקלט בבתי ידידים, ערבים ואירופים. החיילים הצרפתיים נמצאים במצב-התן, מסתכלים בנעשה ואינם מתערבים. רק בשעה שלוש אחרי-הצהרים מחלקים להם תחמושת.

"לאחר המאורעות, מטיל השלטון עונשים חמורים על המוסלמים בסביבה. כל תנועה ערבית בסביבה מופסקת. השלטון מתעסף עתה באצטלה של דיון ונוקט באמצעי דיכוי. תוך כדי-כך הוא עוצר את התפתחות התנועה הלאומית, הצועדת את צעדיה הראשונים. הקולוניאליים הוא המפיק את הרווח מן הפוגרום, שהיה תוצאת ההסתה שאורגנה על-ידי המתיישבים הצרפתיים הקיצוניים.

"1940. כל העתונים של המתיישבים הצרפתיים משיצים את היהודים ומשבחים את הנאצים. אנשי-ישיב מעודדים את המוסלמים לנקוט בפעולות נגד היהודים — הפגנות, הריס, פוגרומים. מבטיחים למוסלמים שלא יאונה להם כל רע. אולם המוסלמים מבינים את

דרכי חיים

יחיו של החיכ

בקריאות סלפוגיות בלתי פוסקות ובמים וות של שכנים נרגשים הוטרוו בימים אחרונים שוטרי וקציני הנפה הדרומית ל משרת תל-אביב. "הצילו את האשה ה" סכנה הזאת", התחננו הפוגים. "הם יהרגו תה, הבעל ומשפחתו."

האשה המיסכנה לא היתה אלא רינה יהודי, אשתו של חבר הכנסת לשעבר חיים זורה (הנוולם הזה 1190). שעוב את אשתה, זפטסר מן הכנסת, עורר התעניינות רבה ציבור הישראלי בתודשים האחרונים.

הפרק האחרון בפרשה אומללה זו החל ימים אלה, כאשר ירדו בישראל הגשמים ראשונים. החיכ לשעבר פנה אל פרקליטה ל אשתו, ביקש ממנו לדאוג שהאשה תע יר לרשותו בבני החורף שלו ואת פריו. "אשתך בבית-החולים. כשתצא, אורה ה למסור לידך את התפצים הללו", נאות פרקליט לבקשתו של יהודה.

אך רינה לא חזרה לביתה. היא יצאה בית-החולים, עברה לביתם של קרובי מש- חתה, שם התארכה זמן-מה.

בשבת בבוקר יצאל הלספון בביתו של ורן-הדון. מישהו, שהציג עצמו כקרוב ושפחה של רינה, הודיע כי בלילה שבין ום חמישי וששי בוצעה פריצה בדירה בה רה רינה. כל החפצים והרהיטים הוצאו מן בית.

מיד הועבר הדבר לידיעתה של רינה. היא זורה תל-אביבה מגהריה — ומצאה את ירתה נעולה במנעולים חרשים. מבלי להת- זמה, נסעה לקרוביה המתגוררים בבית- גון.

משלחת בלתי-צפויה. שם זכתה רני ה יהודה לביקור של משלחת בלתי-צפויה, מורכבת מבעלה וקרובי-משפחתו. "אל תעני י לחזור לדירה", איימו עליה.

רינה לא שמעה בקולם. היא חזרה לדירת זמריה, בעזרת ידידי פרצה אל תוך ה- בית הריק, התישבה על כיסא שהביאה לה אחת השכנות.

אם כי כל החפצים הוצאו, מצאה רינה, ככל זאת, דבר-מה על הריצפה: הזמנה מ- זעם המשטרה, שביקשה ממנה להתייצב ב- תחנה בשעה שתיים.

היא לא באה. במקומה הופיעה אחת ה- שכנות, בבכי ובליילות ביקשה להציל את האשה האומללה. "כמה גברים ונשים נכ- גסו לדירתה ולא מפקימים לענות אותה יפהכותה כדי שתצא מהבית", סיפרה. נידת המשטרה נשלחה למקום, אספה את כל החבריה.

אך-על-מי-כן, היתה המשטרה חסרת-אור- גים. אי-אפשר היה למנוע מן החיכ לשעבר לשוב לדירתו. אולם חיים יהודה לא חזר הביתה לבדו. הוא הביא עמו את הצעירה עמה התגורר, לאחרונה, בדירה אחרת, ב- צפון תל-אביב, בילה אתה בדירה הישנה בנוכחות אשתו.

כך הגיע לשאו מסע העינויים נגד רינה יהודה. הבעל, אשתו, המאהבת וקרובי

חוק מיקלט והקלטות

שבוע של הקלטות היה השבוע בבתי-ה- משפט תל-אביב. בבית המשפט המחוזי הודיע הנובע במשפטו של ציון סלומון, הנאשם בהריגת אשתו, כי יביא באחת ה- ישיבות הקרובות עדות מרשיעה בצורת ה- לטות שנעשו מפיו של הנאשם; בבית-משפט השלום ניסתה התביעה להביא כהוכחה חותכת לאשמתו של אורה, שהובא לדון על לקיחת שוחד, הקלטות בהן נשמע כאילו האיש מציג את השוחד.

בעוד שבבית-המשפט המחוזי, במשפטו של ציון סלומון, הודיעו השופטים על הסכמתם לקבלת ההקלטות כמוצג, התנהל בפני שופט השלום הראשי, יעקב סגל, מאבק קשה ו- ממושך בין התביעה לבין ההגנה — על כשרותן של ההקלטות כעדות.

למחרת יום כיפור תש"כ התייצב בתחנת המשטרה בפתח-תקה תושב הרצליה, שהציג עצמו כאורי שושני, מפקח פרי-הדר של מחוז השרון. הוא הודיע כי תושב בשם יונה גייטסמן מהרצליה, בעל חנות פירות במקום, הציג לו שותפות בהברחת ובשיחוק פרי-הדר, תמורת חלק מן הרהיטים.

השטרנים גבו את הודעתו של שושני, הודיעו מיד על המיקרה למטה המחוז בל- אביב. מיט המחוז העביר את הטיפול ב- תלונה למדור המרכזי לעיבוד ובילוש, ש- עשה אז את ראשית צעדיו.

"דרכן של צבירות שוחד שהן נעשות במחשכים ובצינעה", קבע פעם בית-המשפט העליון, כאשר החליט כי בעבירת שוחד לפקדי ציבור מפקימה להרשעה הוכחת עד אחד בלבד.

קביעה זו לא נעלמה מעיניהם של אנשי מדור הבילוש. אך גייטסמן לא נעצר. לער- מת זאת, הומינו אנשי המדור את שושני ויחד אתו עיבדו תוכנית מיבצעים מפורטת שמטרתה — להפיל את גייטסמן בפח עמוק ככל האפשר. היה זה כאילו התלונן אורה כי שכנו מאיים לרצחו אם יעבור ליד ביתו והמשטרה תעודדו לעבור שם כדי שתוכל להאשים את השכן לא רק באיום הרצח אלא ברצח ממש.

הפרקליט ניסה להוכיח את טענתו בחקירה החוזרת של עד התביעה הראשי, אורי שושני. "יתכן שאני הוא שהצעתי לו שיטה מסוימת של שימוש בתלושים להב- רחת פרי-הדר", הודה שושני בחצי פה. "איני זוכר כל כך טוב. בהקלטות אפשר לשמוע בדיוק."

עתה, על השופט יעקב סגל יהיה לקבוע בימים הקרובים אם לשמוע או לא לשמוע את ההקלטות. מאוד מתקבל על הדעת שלא יסתפק בכך, יחחה את דעתו גם על פעולת הבילוש המזוהירה.

מארב בהמשכים.

שושני לא התמהמה, ביקש מיד את ה- כסף. כאשר היסס גייטסמן הראה לו שושני חשבונות חשמל ומיסי עיריה, טען כי אין לו אפילו את הכסף הדרוש לפרוע את ח- בותיו אלה. גייטסמן עדיין לא שילם. שר- שני לא נכנע. בתנועה נרגשת הוא הפך את כיסיו הריקים. "הנה, אתה רואה, אין לי כסף, אין. אני זקוק לכסף", אמר לגייטסמן.

הם קבעו פגישה מסכמת, למחרת היום. שוב התכנסו הבלשים ושוב הוכן מארב. הקצינים שבו במחבוא, אך הטרף לא בא. העברת הכסף, לה ייחלו הקצינים, לא בוצעה.

למחרת נעצר גייטסמן, הואשם בהצעת שוחד לפקדי ציבור.

שלוש ישיבות תימות נמשך משפט ה- זוטא, בו היה על השופט להחליט אם לקבל את ההקלטות כחומר מרשיע. לפי תקדימים, שקבע בית-המשפט העליון, כשרות הקלטות כעדות טובה, אם נעשו מרצונו התופשי של הדובר, אם נעשו במיקצועיות ראויה (המשך בעמוד 10)

חיים יהודה שבת אויבים גם יחד